

HB-Referat | November 2023

FDF
FRIVILLIGT
DRENGE- OG PIGE-
FORBUND

Møde for: FDF Hovedbestyrelse (HB)

Mødedato: 10.-11. november 2023

Sted: Rysensteen

Deltagere: **HB:**

Anna Korsgaard Berg (AKB), Christian Skovsgaard Bjerre (CSB), Dorte Fog (DF), Emil Gaarde (EG), Kim Koch Rasmussen (KKR), Lene Thanild Schøler (LTS – deltog online lørdag), Lise Aslak Jensen (LAJ), Martin Bo Hermansen (MBH), Sofie Larsen (SL).

Afbud:

Søren Falkesgaard Rejkkær (SFR) og Morten Gehrt Schmidt (MGS).

Ledergruppe:

Anna Buur Vistesén (ABV), Jakob Harbo Kastrup (JHK), Peter Jeppesen (PJ) og Stefan Buntzen-Christensen (SB)

Ansatte:

Emma Thoftgaard Nielsen (ET) og Mia Fanefjord Hansen (MFH)

Gæster: Globus-udvalget, Musikarbejdsgruppen, VIFO, KFUM-Spejderne og øvrige deltagere i minikonference om uddannelse.

Andagt: Anna Korsgaard Berg

Hilsen på leder-til-leder efter mødet

Christian Skovsgaard Bjerre

Referent: Emma Thoftgaard Nielsen

	Type	Tid/min	Ansvar	Sagsark
0 Velkomst og sang		10	DF	

Dorte bød velkommen.

1.0 Protokol				
---------------------	--	--	--	--

1.1 Fastsættelse af dagsorden	B	5	JHK	
Eventuel optagelse af ekstra punkter.				

lab.

1.2 Årshjul	O	5	JHK	x
Se opdateret udgave i SharePoint.				

JHK præsenterede, at der har været en lidt anden prioritering end planlagt i årshjulet grundet andre dagsordner i organisationen.

1.3 Siden Sidst	O	10	JHK	
Orientering om de væsentligste sager, der har fyldt i FDF siden seneste HB møde.				

Generalsekretæren orienterede om de væsentligste sager, der har fyldt i FDF siden seneste HB-møde.

Vi havde en god efterårsferie med gode meldinger fra kurserne.-
Der var første møde i Samfundsengagementsudvalget d. 20. oktober.

Landslotteriet er slut og vi arbejder på at indhente returlodder mv.

Den eksterne kontrol gik rigtig godt og DUF-tilskuddet er kommet – Vi fik en anelse mere end senest estimeret.

Vores ansøgning om momskompensation er ligeledes blevet imødekommet dog med en lidt mindre bevilling end oprindeligt estimeret.

Der er desværre stadig problemer med regnskabsmodulet i Medlemsservice efter opdateringen i oktober, der arbejdes på højtryk på at løse det.

Der er begyndt at komme medlemmer til naturarbejdsgruppen og der er også dialog med en mulig formand.

Der har været udfordringer med vores indsamlingstilladelse, men der kommer orden i det.

Der er fuld gang i produktionen af March og Lejr 2024. Vi har dog lidt problemer med at få det til at løbe ordentligt rundt. Udfordringen er at indspilningerne ikke kan klares lige nu på frivillige hænder.

Medieudviklingen er i gang med arbejde med forskellige elementer. Kursuskataloget kommer ud via kredsen i en lidt mindre udgave. Så det bliver ikke hustandsomdelt. Vi kører det mere

	Type	Tid/min	Ansvar	Sagsark
<p>digitalt på de enkelte kurser. Lederen udkommer til februar nok i et lidt mindre format. Vi kommer tilbage i januar med en fuld plan og et budget for resten af året.</p> <p>Status på højskoledag i marts. Det bliver udsendt til HB om et par uger.</p> <p>Vi er kommet lidt bagud ift. tidsplanen med at rekruttere en landslejrchef.</p> <p>Vi er ved at sammensætte en DUF-Delegeretmøde delegation sammen med Samfundsengagementsudvalget. I den forbindelse er vi også ved at finde mulige medlemmer til DUFs puljeudvalg. Medlemstilbudet om at blive medlem af Dansk Erhverv bliver nok ikke obligatorisk igennem DUF alligevel.</p> <p>Der har været afholdt temadag for lokale samråd den 4. november, der var ikke så mange FDFere med, men FDF var godt repræsenteret på programmet med hhv. oplæg om samråd og lokale faciliteter.</p> <p>Fremtidens spejderhytte/kredshus bliver offentliggjort den 17. november og der bliver afholdt webinar med fonden den 28. november.</p> <p>Samarbejdsaftale med KFUM-spejderne om forlaget er stadig i proces. Vi skal i mål inden nytår.</p> <p>Børnenes Danmarksindsamling vi er med igen i år og opfordrer kredsene til at komme ud at gå nogle kilometer med deres børn.</p> <p>Vi arbejder på nogle nye logovarer med Eventyrsport - drikkeflaske, totebag og emaljekop.</p> <p>Arcott Lutheran Church kommer på besøg i december.</p> <p>Der arbejdes også på den endelige samarbejdsaftale med FDF Middelfart og FDF Vejlbjby- Strib om Middelfart Genbrug.</p> <p>Endelig har Sofie Larsen og Aksel Munch Hansen været til fest hos prins Christian, hvor de repræsenterede FDF på fornem vis.</p>				

1.4 Status fra HBs Arbejdsgrupper og Kontaktpersoner for Arena

0 15 HB

Orientering:

- Rysensteens byggeudvalg: Se under pkt. 2.08
- International forrum: Formandsskabet arbejder på at ændre strukturen til en mere forum lignende organisation samt flere onlinemøder

	Type	Tid/min	Ansvar	Sagsark	
fremadrette. Det skal bedre understøtte kredsaktiviteter, som opprioriteres som område.					
2.0	HB Dagsorden				
2.01	Evaluering af Globus-projektet	D	60	JHK	x
Globusudvalget fremlægger sin evaluering af Globusprojektet og drøfter den samt den fælles evaluering af partnerskabsaftalen med HB.					

DF bød velkommen til Sofie Dammeyer og Signe Randorff og sagde tak for en flot evaluering, som er meget brugbar, og har givet HB obs-punkter til næste projekt. Hertil blev det fremhævet, at evalueringen giver indtryk af, at det har været et komplekst projekt i en svær tid.

Signe og Sofie præsenterede nedslag fra evalueringen. De fortalte kort om de tre led i evalueringen, der er blevet lavet - til HB, FDF og det kommende udvalg for et internationalt projekt.

De fem temaer, som de valgte at have fokus på:

Kobling mellem det lokale og globale har været et fokus hele vejen i gennem projektet. Verdensmålene har dannet ramme gennem hele projektet. De har givet anledning til både at have fokus på lokale handlemuligheder, men også givet mulighed for globalt udsyn og hvordan lokale handlinger påvirker resten af verden. Det har været et mål og bevidst fokus, at det skulle handle om problematik ift. klima og bæredygtighed og ikke kulturudveksling som i tidligere projekter.

Samarbejde med Folkekirkens Nødhjælp har været godt og udvalget har nydt godt af FKNs kompetencer og kapacitet. Det har også været en udfordring at skulle møde hinanden ift. organisationsopbygning og årshjul. Projektrejserne har dannet grundlag for projektet og har været afgørende for, at udvalget har kunnet lave materiale og formidle ud til resten af FDF.

Forventningsafstemning mellem udvalget og HB har været manglende set fra udvalgets side. Rammen har måske været for bred. Det har været svært for udvalget at afgrænse det. Der har været mange ambitioner, og mange opgaver udvalget har skullet varetage, hvilket nogle gange har virket uoverskueligt. Ift. landslejr har det været uklart, hvor meget udvalget skulle bidrage. Hvis der en anden gang er et ønske til en bestemt rolle til et udvalg, så skal det skrives tydeligere i kommissoriet. Bæredygtighedsdagsordenen har været svær at håndtere for udvalget og udvalget er kommet lidt til kort ift. kompetencer.

Udvalget har samarbejdet med flere af udvalgene fra **FDFs Arena**. Der har været mange gode etablerede platforme i Arenaen, som udvalget har kunnet bruge, hvilket har været ret afgørende for, hvordan GLOBUS er kommet ud til FDF. En læring her har også været, at det tager tid i FDF og det tager tid at få implementeret nye ting, som udvalg, hvilket kan være hårdt.

Læringer til nyt projekt – Med dette projekt har der været kobling mellem oplysning, indsamling og adfærd, hvor adfærd nok særlig er nyt ift. internationale projekt. Udvalgets oplevelse er, at der er potentiale i denne kobling til næste projekt. Udvalget vil anbefale, at man ser på tema fremfor land, og hertil hvilken dagsorden man gerne vil sætte fokus på. Helt bevidst har kulturudveksling været sekundært, da vi har ønsket at have fokus på handling mere end land. Den grønne dagsorden er svær at komme uden om, og den hænger sammen i udviklingsarbejde, så måske den skal tænkes ind i næste projekt. GLOBUS har på en måde været et projekt i et projekt - udvalget kunne nemt have arbejdet meget mere med hver enkelt projekt. Så det er væsentligt at afgrænse projektet og sætte nogle rammer.

Kommentarer til præsentation

- I nævner at ting tager tid – hvad er jeres vurdering af den gode længde for et projekt?

Svar: Det er svært at vurdere, da projektet har været præget af corona. Det har også været lang tid at sidde med i fem år, men det har været godt at forlænge projektet et år. En projektlængde på 4-5 år er godt, da der også skal skabes en relation til eksterne samarbejdspartnere. Vi har haft mange medlemmer i gennem projektet og har haft nemt ved at få nye medlemmer i udvalget.

Spørgsmål til bæredygtighedsdagsordenen - Hvordan føler man sig om udvalg klædt ordentlig på til at tage denne dagsorden til sig?

Svar: Det har været svært at skulle sætte dagsorden for FDF. Det handler måske også om, hvor kommer ønsket fra. Der er forskel på om kredsene giver udtryk for dette ønske, eller om det kommer fra HB.

Spørgsmål: hvornår i processen sker det, at udvalget føler de skal løfte bæredygtighedsdagsordenen?

Svar: Det kom nok i forbindelse med landslejren. Det kom nok også i forbindelse med temadrøftelsen med HB sidste efterår, hvor flere af udvalgsmedlemmerne gik fra mødet med fornemmelse af, at den lå hos udvalget. Det har været uklart, hvem der drev dagsordenen frem i FDF set med frivillige øjne.

Spørgsmål: Er det realistisk at køre det både stort og højt, men også forståeligt og håndgribeligt?

Svar: Det handler måske om at afgrænse det og gøre det mere konkret. Se på en af delene og gøre det mere vedkommende. Vi synes, at udvalget har gjort det håndgribeligt for kredsene også ift. at tage nogle af drøftelserne og debatten om ansvar og muligheder i kredsen. Hvis vi kun ser på kulturen, så bliver vi meget beskuer. Vi kan godt lære noget af andre kulturer, men det skal gøres respektfuldt.

Spørgsmål til samarbejde: Har I en løsningsmodel for at komme tættere på samarbejdspartner og hvordan man kan undgå samarbejdsvanskeligheder?

Svar: Det har særligt være sogneindsamling, som har skabt frustration, da der er en fast proces hos FKN. Der skal være forventningsafstemningen omkring, hvem der gør hvad og det skal rammesættes, hvordan man mødes og hvor ofte. Når man står som nyt udvalg, så er det trygt, at der er nogen, som har erfaring, men man er måske også villig til at påtage sig mere ansvar end man burde.

	Type	Tid/min	Ansvar	Sagsark
Kommentar omkring bæredygtighed, og at den dagsorden har flyttet sig meget under projektets levetid.				
Spørgsmål vedr. 'verdensmålstræthed': Hvordan kan vi stadig arbejde med dem, hvis man oplever man ikke kan opnå dem?				
Svar: I starten oplevede vi, at det var nødvendigt at fortælle om verdensmålene, hvor i slutningen af projektet, var de mere i baggrunden, og der var mere fokus på handlingerne, fordi folk kendte Verdensmålene.				
Spørgsmål: hvornår har udvalget brugt arenaen?				
Svar: Arenasamlinger har ikke været en platform, som udvalget har brugt. De har specifikt taget kontakt til andre udvalg og brugt deres relationer. Det har fungeret godt, når man har haft et projekt at samarbejde om. Der er potentiale i samlingerne, men der skal være noget mere indhold, der har relevans mere end at det er endnu en udvalgsweekend.				
Spørgsmål: Er verdensmålene en god pædagogisk ramme? Er de en fordel?				
Svar: De er en fordel for et udvalg at arbejde med, men ikke nødvendigvis for børn. Det er måske mere personer og specifikke projekter, som kan være en god pædagogisk ramme. Men verdensmålene har også givet børn et udsyn. Genkendeligheden er stor for børn, fordi de også møder dem i skolen og andre steder.				
Spørgsmål: Vil I helst lave sogneindsamling end landslejr eller omvendt?				
Svar: Hvis man skal være et internationalt projekt, som også skal lave LL, så skal det være tydeligt. Der skal være en tydelig forventningsstemning. Det kan være svært både at lave materiale og inspiration til kredse og lave landslejr samtidig.				
Refleksion over pædagogisk indsats og læring til børn. Forandring i FDF er måske en anden dagsorden, hvor det ikke handler om at lave inspirationsmateriale. Den anden del, er nok ikke blevet fortalt – fx forplejning og affaldssortering på LL. Hvis vi vil lave en forandring i kredsene, så det jo en helt anden måde, vi skal tale om det på. Det kunne have været et fedt samarbejde på tværs i meget højere grad. Der mangler synergier mellem flere aktører.				
Der er brug for knowhow ift. den grønne dagsorden – skal vi finde inspiration fra andre virksomheder eller organisationer?				
Spørgsmål: Næste projekt - Skal det ske i kredsene eller på landsforbundsplan? Hvor ser i det største potentiale – lokalt eller organisatorisk.				
Svar: Det er svært at se, at det ikke skal være i kredsene. Det kan være for fjernt, hvis det ikke er hos kredsene. Det er vigtigt, at bæredygtighed og den dagsorden bliver håndteret på landsplan, det skal bare ikke være det internationale projekt, der skal gøre det. Det globale udsyn skal ud til børnene - det er kernen i internationale projekt.				
Spørgsmål: Hvad betyder det for et projekt, at der sidder nogle ansatte fra samarbejdspartnere med i udvalget?				
Svar: Kontaktpersonen skal være mere til stede og synlig for udvalget. Det har skabt en helt andet sparring, at der har siddet nogen med, som har en viden grundet deres arbejde. Det har været givende. At have FDF-ansatte kræfter kunne også være givende. Projektet har nydt godt af det, men det er også svært som den person, der sidder med den rolle.				

	Type	Tid/min	Ansvar	Sagsark
--	------	---------	--------	---------

Spørgsmål: Partnerskabsevaluering side 6, hvor der står ” FDF kunne måske have brugt projektressourcerne anderledes og eventuelt ”oprustet” eller været mere fleksible på understøttelsen af udvalgsarbejdet i løvet af projektperioden”: Hvad menes der med den?

Svar: Det er svært at vide, hvad der er behov for. Som eksempel har kommunikationsopgaven været stor og til tider uoverskuelig – der kunne det have været fedt at give den opgave til en ansat. Det kunne også være ifm. projektrejser.

Læringspunkter til næste projekt:

- God snak og god evaluering – der skal ses på rammesætningen for det næste udvalg og HB skal være med til at sikre den og sikre forbindelsen til HB.
- Bæredygtighed er mange ting, det skal vi huske.
- Efter denne snak, er jeg blevet bekræftet i, at det er HBs opgave at rammesætte dagsordenen for bæredygtighed.
- Det næste projekt må gerne være lige så langt, bæredygtighed hører nok til et andet sted.
- For at sikre en kobling til HB, skal der måske være en kontaktperson til udvalget lige som til ambitionsudvalgene. 2 år er for kort tid til en projektperiode. Kommunikationen er en kæmpe opgave og er en stor ting. Det skal i højere grad italesættes, hvad ”grundpakken” af understøttelse til et nyt udvalg er. Det har en stor betydning også i samarbejdet med partnere.

Signe og Sofie fik afslutningsvis ros for deres og resten af udvalgets arbejde og det de har leveret, både nu og igennem projektet.

HB tog evalueringen fra GLOBUS til efterretning og drøftede den med formandskabet for Globus-udvalget.

2.02	Kort forbehandling af musikarbejdsgruppens forslag	D	20	ABV	x
	HB forbereder sig kort på lørdagens oplæg fra musikarbejdsgruppen.				

DF indledte punktet og drøftelsen.

HB drøftede kort musikarbejdsgruppens skriftlige forslag forud for besøget under pkt. 2.07.

2.03	Kvartalsopfølgning Q3	O	20	SB	x
	HB modtager kvartalsopfølgning for Q3 og likviditetsprognose til orientering				

SB indledte kort med at præsentere punktet.

Ansøgning om momscompensation: vi får 1,3 mio.

Likviditetsprognose: Det er helt bevidst, at vi har valgt at investere.

Kommentarer

- Spørgsmål omkring gaver og arv, og om vi er i mål? Det blev svaret nej, det er vi ikke. Det er ikke unormalt på denne tid af året. Der arbejdes på at kunne lave en funktion i medlemservice, hvor man betaler fast en gang om året i januar.
- Spørgsmål til medlemservice og hvordan har vi sparet penge? Der blev sagt, at det er en af de poster, hvor der ikke er betalt eller afskrevet fuldt ud endnu. Det er drift-post og ikke anlægsinvesteringen, der kan ses heraf.
- Der blev spurgt til, om vi har været ude at teste Danske Bank - Kunne det svare sig at prøve markedet? Hertil var svaret, at det kan være relevant ift. projektet med Rysenstein.
- Tak for gode bilag og gør det overskueligt.

HB tog orienteringen til efterretning.

2.04 Læringspapir fra studieturen

D   25   LG   x

Opsamling og pointer fra studieturen samles i et læringspapir, som HB er medskrivere på. HB tager en kort drøftelse af hvilke pointer, der potentielt kan arbejdes videre med i en FDF-kontekst.

Dorte indledte punktet.

Kommentarer til læringspapiret

- Der er noget med titler, som vi lige skal være opmærksomme på. Grundet oversættelse har vi måske ikke helt fået fat i de korrekte titler.
- Kommentar om at FDF er ikke et B-medlem i FIMCAP.
- Medlemmer møder kun CHIRO's landsorganisation i lokalforeningen, de nationale arrangementer er kun for ledere, hvilket er en stor forskel til hvordan FDF gør det. Kunne være relevant at få det med? De udvikler ikke, men uddeler. Dræber vi os selv, ved at kæmpe om de samme børn i forskellige arenaer?
- CHIRO: de frivillige udvalg, der svarer til vores arena laver forslag til LM og ikke kredse.

Herefter udvekslede HB følgende ideer, der eventuelt kan arbejdes videre med i en FDF-kontekst:

- Kommentar om, at det kunne være spændende at arbejde med en frivilligpolitik i forbindelse med vores udviklingsmål om at engagere flere voksne. Det kan både være i hele FDF og blandt vores udvalgsfolk.
- Vi skal overveje hvad vi kalder ting – det er ikke kun voksne, der er frivillige, det er børn også i FDF.
- Kommentar om, at det er interessant, hvordan de arbejder med deres udvalg og hvordan de ser sig selv som en bevægelse der tænker dem ind i udviklingen.
- De har fat i ungdommen, kan vi blive inspireret af det?

	Type	Tid/min	Ansvar	Sagsark
-En af de organisationer, som vi besøgte, kan konstatere, at når folk over 30 år forsvinder, så forsvinder kompetencer og viden. I FDF er vi gode til at samspil mellem generationer, og vi skal forsat arbejde sammen, ellers sker det samme for os.				
-Spændende ift. forældre til børn i CHIRO, og hvordan de måske ser CHIRO som en fysisk aktivitet. Interessant at FDF har arbejdet sig lidt væk fra "en sund sjæl i et sundt legeme"-tankegangen. Måske skal vi til at tænke i de baner igen? Se FDF som fysisk aktivitet.				
-Den kultur de frivillige skaber omkring CHIRO, den position de giver organisationen, er spændende. Kan vi blive inspireret af dem? Hvordan kan vi arbejde med vores profil og den stolthed, som følger med? Kan vi få den længere ud?				
-Lederne tager hjem i weekenden – fastholdelse af ledere der er villige til at transportere sig. Der kan være noget spændende i det. Man rejser for FDF.				
-Frivilligpolitik eller frivilligstrategi – hvordan er du voksen i FDF? Hvis det handler om at være nysgerrig, hvordan vi kan arbejde med de forskellige lag af frivillige voksne. En politik er måske mere en retning/facit.				
-Ift. bevægelse – det blev ikke sagt så tydeligt, som det står i papiret.				
-Frafaldet i 30erne – når de frivillige stopper i kredsen, så går de videre til at arbejde i udvalgene. Der er også mange der stopper. Skulle man tænke I, at når man er 30 år i FDF, så er man ikke længere i kredsen, men man arbejder videre op i netværk, landsdel eller andet? Det kunne være spændende at udforske og prøve af.				
-Forældreundersøgelse: Bevægelse er en faktor for at vælge fritidsaktivitet. Refleksion om, at vores lege måske kan tænkes mere fysisk aktive.				
-Det er en styrke i at vi har mange generationer blandt de frivillige voksne – Spørgsmålet er måske om de unge lægger så meget tid i foreningen, fordi de ved det kan slutte? Kunne man gøre tingene mere eksklusivt blandt målgrupperne? er tid en faktor og en stor del af drivkraften?				

HB fulgte indstilling A og godkendte læringspapiret, samt B: drøftede ovenstående pointer, ift. om der er noget, der kan arbejdes videre med i en FDF-kontekst.

2.05	LM24 Proces og programforslag	D	25	JHK	x
	HB behandler oplæg til program for landsmødet 2024.				

DF indledte punktet.

Spørgsmål til drøftelse:

Hvad eller hvilke dele er det vigtigt for jer, at deltagerne ved landsmødet oplever?

Pointer fra samtale med formandskabet:

- Landsmødet er forbundets øverste myndighed, hvor deltagerne sætter retningen for de næste to år

	Type	Tid/min	Ansvar	Sagsark
- Deltagerne skal have indflydelse på de beslutninger, der bliver taget, og forstå de økonomiske prioriteringer				
- Deltagerne skal opleve et stærkt FDF-fællesskab, der går ud over egen kreds, og som er baseret på FDFs værdier				
- Deltagerne skal have gode oplevelser, fællesskabssus og en festlig ramme med musik og atmosfære				

Kommentarer

- Opsummeringen fra snakken mellem DF og KKR rammer rigtig fint - Det at man samles og får FDF-oplevelsen på flere forskellige måder.
- Kan være en platform for at få en fælles trosoplevelse sammen, og have fokus på musik og atmosfære.
- At arena også bliver vist til kredsene og bliver en del af fællesskabet.
- Det er både de formelle og uformelle – både kaffesnakken og debatten, begge steder skal man opleve, at man kan få indflydelse.

Hvad vil vi som strategisk ledende hovedbestyrelse gerne opnå ved landsmødet?

Pointer fra samtale med formandskabet:

- Landsmødet kan være en katalysator for at man som repræsentant bliver klædt på og motiveret til at tage hjem og igangsætte nogle handlinger, som man kan gå i gang med derhjemme og som kan sætte gang i en positiv udvikling i kredsen.
- Det vigtige i den forbindelse er at man forpligter sig på at tage action hjemme i kreds, netværk eller landsdel.

Kommentarer

- Det er landsmødet, der er med til at træffe beslutningerne. Der er ikke noget, der er klappet af på forhånd, så man har pligt, som deltager til at melde sig på banen, hvis man ikke er enig. Der skal være en tydelig forståelse af, at det ikke er HB, som beslutter alt, det gør landsmødedeltagerne.
- Meget enig i det der allerede står.
- Punkt 2. få tilføjet Arena – kan der være fokus på den del også? LM bliver sted, hvor man kan tage del.
- Den demokratiske del – Det er det sted, man oplever det i FDF. Kan vi løfte det som en strategisk del? Hvad er der på spil, hvordan har min stemme som FDFer betydning. Det er en del af den demokratiske dannelse. Der er en opgave i at give demokratiforståelse.
- Hvis man ikke går på talerstolen, hvor lærer man så om demokratiforståelsen på Landsmøde? Hvordan skabes ejerskabet og en viden om, hvad jeg kan påvirke? Hvis man har fornemmelse af, at der er én aktør som fremlægger det hele, hvordan for man så en fornemmelse af at have indflydelse.
- Måske er det ikke landsmødet, der skal give FDFerne demokratisk forståelse. Demokratisk forståelse skal ligge ude hos vores kredse, måske særligt når der bliver afholdt årsmøde. Men selvfølgelig skal man opleve det på et landsmøde.

- Der er et arbejde i at give dem et ejerskab og ikke se landsmødet som HBs møde. Vi har en pædagogisk opgave i det.
- Tredje punkt. – strategisk mål: god demokratisk proces. Måske vi skal undersøge, hvad der skaber det. Der er forskellige måder, vi kan arbejde med det på.
- Landsdel og formøder kan spille en rolle – hvordan kan man tænke forberedelse ind i det? Kan vi sætte det nye ungeråd i spil? Kan vi sætte SAMFU i spil til demokrati-snakken? Det kunne give lidt nyt til formøderne. Der skal være en tydelig forståelse af, at det ikke er HB, som beslutter alt, det gør deltagerne også.
- Hvad er mekanismen for ejerskab? Hvordan virker den mekanisme? Fordrer vi muligheden for forslag, ejerskab osv. Får deltagerne følelsen af, at man kan ændre noget.
- HB er jo også valgt af landsmødet – medlemmerne har valgt de 11 personer. Der er noget omkring italesættelsen ift. HB og deres rolle på landsmødet vi godt kan arbejde på.

To forskellige typer Workshops, der kan vælges i mellem – 1. Forbehandling af punkter i mindre rum før behandling i landsmødesalen eller 2. Workshop om næste skridt i implementering af f.eks. udviklingsmål (efter beslutning).

Formandskabet foreslår, at vi prioriterer tid i programmet til nr. 2 workshop og næste skridt. Det er i den forbindelse vigtigt at der er tid imellem beslutningen og workshopen, så workshopoplæggene kan tilpasses det der faktisk bliver besluttet.

Kommentarer

- Workshop 2 vil give mest værdi for hele FDF – og de skal afholdes denne gang. Det skal være planlagt, hvordan det vi beslutter, skal implementeres.
- Vi skal tænke i at give mere plads til pauser, det er der den uformelle kaffesnak er, som også har stor betydning for beslutningsprocessen. Det er her den demokratiske samtale også kan ske.
- Workshopen kunne være søndag i stedet lørdag, men stadig handle om udviklingsmålene.
- Det kunne være fedt med pauser ved bordene, hvor man kan snakke om næste punkt – der skal procesmæssigt være tid til drøftelse, som kan forde beslutningsprocessen og debatten.
- Vi kan overveje at tænke workshop 1, som et tilvalg fredag aften.
- Hvis der skal være samtale ved bordene, skal vi have en samtale med dirigerterne om det inden, da vi ikke har prøvet den slags før.
- Dirigerterne er forpligtet overfor dem, der har valgt dem og ikke HB, så HB kan ikke styre dem.
- Det er vigtigt for os, at salen er klar over, hvad der bliver behandlet.
- Det er en svær balancegang, når dirigerterne bestemmer, men vi har nogle processuelle greb og ønsker, der kan fremme processen og den demokratiske samtale.
- Det må være dirigerternes opgave at holde tidsplanen og programmet.
- Workshoppene skal ikke være en del af den formelle dagsorden, hvorfor de ikke ledes af dirigerterne og observatørerne kan deltage på lige fod med øvrige landsmødedeltagere.

Opsummering på drøftelse om workshop: vi går med forslag 2 ift. workshop, og gør workshop 1 valgfri fredag. I samtale med dirigerterne, skal der være drøftelse om tidsstyring og processuelle greb, der kan fremme den demokratiske samtale.

Øvrige indslag

Andagter

Traditionelt har HB selv stået for morgen- og aftenandagt lørdag, samt morgenandagt søndag. Der kan dog også være en pointe i at spørge trosudvalget og nogle af de dygtige forkyndere fra kurser mv. om de vil være med til at vise landsmødedeltagerne det ypperste FDF kan byde på at storstået forkyndelse, så HB kan koncentrere sig om punkterne på dagsordenen.

Kommentarer

- Det er vigtigt, at vi viser begge dele, det bliver eksperterne der holder andagterne, hvis det bliver udvalgene.
- Jeg holder fast i, at HB skal have andagterne.
- Aftenandagten lørdag kunne passe sammen med underholdningen.
- Der er noget demokratisk udfordring ift., at man kan bruge andagten søndag morgen, som en salgs-/valgtale. Måske det skal være nogen, som ikke er på valg, der holder den andagt.
- Kunne man spørge nogle fra en kreds til en andagt – HB er også ekspertledere.
- Måske man kan finde andre udvalg, som også kan holde andagter. Men spørge trosudvalget til gudstjeneste.
- Lad os bruge de udvalg, som har meldt sig til at hjælpe og nogle folk som vi ved er rigtige gode til det.
- Har vi som HB tid og overskud til at holde andagter? Er der nogen, som vil holde dem? Det er fint, at vi beslutter, at HB skal holde dem, men så må nogen også tage handling på sin holdning.

Inddragelse af Arenaen

I forlængelse af input fra arenaen efter seneste landsmøde bør det overvejes at inddrage arenaen i forskellige programelementer

Kommentarer

- Kandidatdebatten – det er vigtigt, at det bliver en eller flere personer, som kan det ligesom sidste gang.
  - Overvejelse omkring, at Arena får lov til at blive inddraget mere end med de forslag vi har til dem.
  - Fint at inddrage dem, men der skal være overvejelse omkring, at det ikke kommer til at koste ekstra økonomisk.
  - Det kunne være interessant at se på, om der er mulighed for at invitere formandskaber med og ikke kun en udvalgsformand. Det er fint lige at regne på det.
-

	Type	Tid/min	Ansvar	Sagsark
- Kan vi gøre noget med udstillingsrummet? Skal vi lægge det som et programpunkt at man skal besøge udstillingerne? Man kan bruge forskellige greb for at få folk ud til udvalgene.				
- Der bliver taget en samtale med Nyborg strand om, hvor udstillingen må være.				

Måltider

Skal vi præstere en lidt mere klimavenlig og grøn menu end det har været tilfældet tidligere.

Kommentarer

- Udgangspunktet er overvejende vegetarisk menu, hvor man kan tilvælge kød.
- Gerne buffet mere end fadservering – vi ser på muligheder ift. pris.
- En mulighed kan også være, at der ikke er kød til alle måltider, men f.eks. kun til frokost eller aftensmad?

Opsummering på øvrige indslag: Trosudvalget bliver spurgt til gudstjeneste, HB holder to andagter, men den søndag morgen bliver tilbudt til andre. Arenaen vil blive inddraget, der hvor det giver mening, men det må ikke koste ekstra. Maden vil som udgangspunkt være en grøn menu, med mulighed for at tilvælge kød.

HB fulgte indstilling A og drøftede hvad man gerne vil opnå med landsmødet og kom med ovenstående input til landsmødeplanlægningen fsva. workshops, andagter, inddragelse af Arenaen, måltider mv. SB, JHK og LAJ arbejder videre med det.

2.06 Minikonference om uddannelse

D

120

ABV

Der er konference i salen kl. 10-12. Bilag til konferencen er analysen fra VIFO og programmet for dagen.

På minikonferencen med VIFO deltog medlemmer fra FDF og KFUM-spejderne. Her blev der drøftet uddannelsesstilbud i de to foreninger, og fremhævet pointer fra analysen af VIFO. Derudover fortalte KFUM-KFUK om, hvordan uddannelse er i deres forening.

Et par generelle temaer og fokuspunkter der kom ud af snakken var; hvordan bliver der skabt klare rammer og struktur for uddannelse i foreningerne, hvor er dørtrinet ind i uddannelsesmiljøet for nye ledere, og balancen mellem nationbuilding og kompetenceopbygning.

2.07 Flere børn og unge skal møde FDF gennem musik

O

45

ABV

x

Arbejdsgruppen fremlægger deres forslag til boost af musikken i FDF for HB.

DF bød velkommen og takkede arbejdsgruppen for at tage teten på arbejdet. Der blev takket for, at de kom til HB med noget konkret, som kan leve og komme ud i FDF. Det er en vigtig og fin del af FDF, som skal blomstre mere.

Ulla Visbech præsenterede nedslag i arbejdsgruppens arbejde. Herunder blev det fremhævet, at det har været svært for museet at finde tidligere materiale omkring musik. Yderligere blev gruppens medlemmer præsenteret, samt opgaven, der er blevet givet til arbejdsgruppen.

Arbejdsgruppen præsenterede fem punkter for HB:

Komme i dybden med indsatsen – Arbejdsgruppen har haft fokus på, at indkredse hvorfor sang og musik er vigtigt for FDF. Svaret er, at det skaber fællesskab. Vi leger og vi lærer FDFere, hvad FDF er igennem musik. Det er et vigtigt dannelsesgreb. Hvis vi ikke havde det, ville vi miste noget og miste et fællessprog. Derfor er der helt sikkert noget med, hvordan kan vi få "ikke-musikere" med på indsatsen og få klædt dem på. Arbejdsgruppen har været nysgerrige på, hvordan det står til med musik og sang i FDF. Sing-In er mere end bare et arrangement, det er her man lærer sangbogen at kende og får en fællesskabsoplevelse, hvor musik og sang sætter rammerne. Gruppen har været i kontakt med M&L-udvalget, og de vil også gerne styrke Sing-In, men de har meget at se til med den opgave de har. Det blev præsenteret, at der i 2023 bliver afholdt Sing-In syv steder i landet, men ikke i hver landsdel.

At skabe grobund for initiativer – Arbejdsgruppen har et ønske om, at alle medlemmer oplever Sing-In. Derudover er deres anbefaling, at sang og musik skal ind i allerede eksisterende arrangementer, kurser, mødematerialer mv. Sang og musik skal ses med FDFs legende tilgang – man kan godt lede og lege en sang uden de helt store kompetencer.

Skabe engagement - Energien skal tilbage i FDFs sang- og musikarbejde, hvor frivillige får lyst til at bidrage. Måske skal der skal tilknyttes en ansat-kontakt til arbejdet og initiativet – både til sparring og til administrativt arbejde, en der kan give ekspertviden. At kunne facilitere og rette kontakten det rigtige sted hen.

Strategiske tryk - Når det bliver en del af det strategiske arbejde, får det mere opmærksomhed, hvilket kan gavne trykket for musikken i FDF og arbejdet – derfor er gruppen kommet med et forslag til et udviklingsmål.

Præsentation af aflevering til HB:

- Sing-in kagebog
- Musik-stafet-challenge
- Udviklingsmål
- Gerne spørgsmål til kredsundersøgelsen om musik

Øvrige ideer og initiativer til HB:

- Styrke samarbejdet om sang og musik både i kredse, netværks, landsdel og forbund.
- Etablere et fælles forum for personer, der er musik og sang interesserede.
- Lave samarbejde med andre musik – og sangfaglige organisationer.
- FDF skolernes rolle skal tænkes ind i arbejdet – Silkeborg Højskole er allerede fuld i gang og laver sangaften med M&L-udvalget.
- Inspirationsmateriale til hvordan "ikke musikkere" kan lave sang og musik med børn

- Musikkurser – for alle niveauer.
- Landsdækkende sangstafet – digt et vers.

Kommentarer til oplæg

- Spørgsmål vedr. KFUM/KFUK – Fællesklang, kan vi blive inspireret af det de gør?
Svar: der har været et FDF-kor. Hertil blev der knyttet en kommentar om, at dem der pt. laver mest børnearbejde med sang og musik er kirken.
- Kommentar til samarbejde, og om det er muligt at lave en anden understøttelse til musikinitiativer – kan der være en hurtigere måde at arbejde på?

Kommentarer til det arbejdsgruppen har afleveret

- Kommentar til musikkurser for alle niveauer, de som kan noget men ikke alt, hvordan kommer de ind i det her miljø?
- Refleksion over topstyring - ærgerligt at strukturen ikke er til, at samarbejdet bare opstår af sig selv, men at der skal være rammer til at få det i gang og som kan understøtte det.
- Det handler om organisering – hvordan kan den understøtte dem, der har interessen, men hvor det ikke sker af sig selv. Det er en kæmpe opgave at skulle organisere og administrere. Det skal ikke kun være musikeren eller f.eks. M&L-udvalget, som gør opmærksom på musik. Det skal også være andre.
- Kommentar om, at det er fedt at se den legende tilgang til musikken, også er en del af arbejdet – den har en stor rolle.
- Musikken skal genfindes på ny. Det opstår ikke i det, som eksisterer i dag. Vi skal gentænke det, og måske skal det ikke være fra musik-folk, men fra dem som kan tænke musik. Ellers ender vi det samme sted.
- Kommentar om, at det måske kunne være en fordel kun at fokusere på sang. Hver gang vi siger, vi gerne vil synge, så skal vi finde nogen som kan spille til. Bruger vi for mange kræfter på at brede os over alt musik? Det blev svaret, at arbejdsgruppen har valgt at sige sang og musik for at kunne rumme det hele, både band- og musikaktiviteter. Vi skal også have fokus på musikaktiviteter.
- Kommentar til Sing-In kagebogen, kan der være to former, både dem som kan synge og dem som ikke kan, men som kan bruge en højtaler og indspilninger?
- Hvordan sikrer vi at Sing-In kommer helt ud i kredsene? Skal det ligge et andet sted end i landsdelen? Måske i netværket?
- Spørgsmål til udvalgsstruktur: Kan I komme med nogle forslag til, hvordan vi kan sikre initiativer? Skal det være et musik-forum eller andet?
Svar: Den har vi med vilje ikke set ind i, da vi synes, at det er dem, der skal være med i arbejdet, som skal være med til at skabe det.

Opsummering: Drejebogen bliver udarbejdet og der bliver taget kontakt til væbnermesterskabet ifm. stafetten.

Opsamling på hele punktet: strukturen bliver behandlet sammen med arenaudviklingen. Udviklingsmål bliver behandlet sammen med flowet omkring udviklingsmålene. Arbejdsgruppen er i gang og det er godt. Vi skal ikke have den større ideologiske snak om musik. Vi skal have spørgsmål med i kredsundersøgelsen, der vedrører musik. Selvom det virkede på arbejdsgruppen som om, at HB skal beslutte noget, var det kun en orientering, da der ikke jf. arbejdsbeskrivelsen var tale om initiativer, der trækker på store ansatteressourcer.

HB fulgte indstilling A og tog alle fire forslag til efterretning.

2.08 Ændring af kommissorium for Rysensteen byggeudvalg + udpeging af ny formand. B 15 PJ x

Der skal udpeges en ny formand for Byggeudvalget. Der stilles forslag om at denne ikke nødvendigvis skal være medlem af HB.

DF indledte punktet, og forklarede, hvad der lå til grund for Søren's ønske om at træde af som formand. Hertil var snakken blandt de to, at det ikke var nødvendigt, at formanden er en fra HB.

PJ supplerede med hvem der pt. har meldt sig til udvalget. Han præsenterede kort, hvad der bliver drøftet i finansieringsarbejdsgruppen ift. muligheder og fremtidig plan. Det blev nævnt, at der er en positiv stemning i arbejdsgruppen og de er meget optimistiske omkring arbejdet og fremtiden. Vi afventer pt. finansieringsgruppen, som kommer med et udkast til januar. Det tilstræbes, at byggeudvalget har første møde i slut januar.

Ift. ændringerne, blev det foreslået, at der stadig er et HB-medlem, som indgår i udvalget, men at det ikke behøver at være en formand. Det er et stort arbejde og derfor er det væsentligt, at der sidder en med fra HB, men det også er forståeligt, hvis ressourcerne blandt HB ikke er til det.

Kommentarer

- Kompetencerne skal være udslagsgivende. Oprindeligt havde vi et ønske om en sammenkobling mellem byggeudvalg og finansieringsarbejdsgruppen, hvor er den nu? Det blev svaret, at det er PJ, der i øjeblikket er koblingen mellem de to.
- Der blev spurgt til, om der er nogen, som har spurgt Emil, om han vil sidde med? Det kan vi høre ham til.
- Kommentar om at det vigtigste er, at der er en kobling, det er ikke vigtigt hvordan.
- Kommentar omkring, at Morten var også interesseret i sin tid, så måske man kunne spørge ham.
- Det er relevant, at der sidder en med fra HB - hvis ikke, så skal vi sørge for koblingen på en anden måde.
- Der skal være en løbende kommunikation, så HB er opdateret og kan forsvare det på et Landsmøde.

Der er go fra HB til at ledelsen finder en formand blandt de fremlagte navne, og MGS bliver spurgt til at sidde med.

Beslutning:

HB fulgte indstilling A og godkendte at bindingen af formandsrollen i byggeudvalget til et HB-medlem slettes, og drøftede jf. indstilling B, emner til en ny formand for Byggeudvalget. HB modtog derudover jf. indstilling C en kort status på første møde i finansieringsarbejdsgruppen.

2.09 Arenaudvikling D 45 LG x
HB drøfter næste skridt i udviklingen af FDFs Arena.

SL indledte punktet og proces for den kommende drøftelse, som var i to grupper.

Spørgsmålene der blev drøftet var:

- *Hvordan styrker Arenaen LF på nationalt og lokalt plan?*
- *Hvordan styrker og underbygger Arenaen medlemmernes identitet som FDFere?*
- *Hvordan underbygger Arenaen sammenhængskraften i FDF?*
- *Er der nogle obs-punkter?*

Efterfølgende blev samlet op på de to gruppedrøftelser.

Herefter blev indstilling B drøftet i plenum: *Hvor lang skal vi med udvikling? Skal den forsætte her?*

Kommentarer:

- Arena taler selv om udvikling, hvilket er fedt og interessant. Det fortæller noget om, at der er noget, som lykkes. Måske vi som HB skal trække os lidt væk fra det arbejde. Måske SL stadig skal være i tæt kontakt, men at Arenaen skal have lov til at arbejde uden os.
- Kommentar til, at der var en forståelse af, at det konkret handlede om samlingerne og det var det, som Arena selv var ved at udvikle, hvilket de bare skal arbejde videre med.
- Vi skal ikke være så bange for at gøre det i samarbejde – men det handler nok igen om hvem der har initiativretten. Det er fint at få dem med i strukturen. Vi er også kommet et godt stykke. Det skal ikke udelukkende ligge ved HB.
- Det er ikke en opgave, som vi kan lægge fra os, da vi som HB har ansvaret for dette område.
- Kommentar om at omorganiseringen forhåbentlig også kan fremme processen med udviklingen.
- HB har et strukturelt ansvar, men hvordan den bliver udviklet, er også op til HB. Det er fint at lægge op til samtale, fint at sætte dem fri indenfor en ramme. De er med til at understøtte vores formål, ambition, værdi mm. Der er nogen, som godt må have opgaven at holde det på sporet.
- Vil gerne bede dem om at tage snakke ift. et musik-forum.
- Ny formand til uddannelsesforum, udvalget har et ønske om at være en del af den proces. I forbindelse med udvikling, kan det være relevant også at tage drøftelsen omkring, at HB skal godkende formænd til udvalgene. Er det den bedste måde at gøre det på? Har HB behov for det?
- Forslag til at skifte navn til udvalgs-arena.
- Den videre proces – vigtigt at huske på, at hvis Arena har forslag, så skal HB kunne bearbejde dem. Der skal findes en måde, hvor det bliver synliggjort at HB bearbejder dem. Det skal der sættes tid af til det.
- Forslag til at vi skal i højere grad gøre tingene sammen. HB kan blive fremmede for arenaen, så det kan være en fordel at have HB med i rummet også inden et HB-møde.
- Der bliver spurgt ind til processen med landsdelsledelserne. Det var rart at dialogen havde været løbende.

Opsummering fra drøftelse om indstilling B:

En proces som tager udgangspunkt i en dialog omkring deres efterspørgsel og hvad de ønsker af udvikling og bruger modellen fra landsdelsledelserne. SL er med i denne proces. På baggrund af det, skal der være et møde med HB og arenaen.

Beslutning:

HB Fulgte indstilling A og drøftede Arenaens betydning for det samlede landsforbunds udvikling. Derudover fulgte de indstilling B og besluttede, at Sofie skulle arbejde videre med udviklingen og senere præsenteres det for HB. Udviklingen skal ske med nogen fra Arenaen. Indstilling C frafaldt grundet tid.

2.10	Kort opsamling på minikonference om uddannelse	D	15	ABV
-------------	---	---	----	-----

Tilbagemeldinger og refleksioner over formiddagens program.

HB havde en intern drøftelse om minikonferencen og delte refleksioner.

2.11	Kommende formand for uddannelsesforum	D	15	ABV	x
-------------	--	---	----	-----	---

Der skal findes en ny formand for uddannelsesforum, da Maria Rytter ønsker at trække sig. HB skal prioritere en liste af navne.

DF indledte punktet og processen op til dette møde.

Kommentarer:

- Det vigtigste er at finde en som vil være god til arbejdet. Om HB godkender, er også fint, men det ender ofte med, at HB alligevel læner sig op ad ledelsen, da vi nødvendigvis ikke kender navnene på liste – så er det stadig aktuelt, at vi skal godkende en liste med navne, som vi måske ikke kender?
- Det er HB, som finder en formand for ambitionsudvalg og fora.
- Det er efter bogen at spørge medlemmerne om forslag – hvilket er gjort. De vil også gerne være tættere på processen, hvilket kan være svært at opfylde.
- Er der behov for en prioritering af navnelisten? Det blev der svaret, at det var der ikke.
- Spørgsmål til at det gerne må være en med kendskab til det formelle uddannelsessystem? Her blev det svaret, ja gerne, da det er en kvalifikation og det er en fordel med didaktisk uddannelse, en fra højskoleverdenen kan derfor også være relevant.

Opsummering: HB gav mandat til at ledelsen finder andre personer end dem der står på listen, så længe de har de ønskede kompetencer og kan varetage opgaven.

HB kom med ovenstående input til listen og processen med at finde en formand.

3.0 Faste punkter

3.1	Referat fra seneste FU-møde	O	10	SB	x
------------	------------------------------------	---	----	----	---

Referat fra møde i forretningsudvalget den 24. oktober 2023 er vedlagt som bilag.

HB tog referatet til efterretning.

3.2	Opsamling på dette HB-møde	D	10	DF
------------	-----------------------------------	---	----	----

Opsamling og afrunding på dette HB-møde. Mulighed for at alle afslutter mødet på en god måde. Mulighed for at byde ind med forhold og obspunkter omkring mødet. Punktet behandles indledningsvis uden ansatte.

HB havde en intern drøftelse om forløbet af dette møde.

3.3 Næste møde

B

5

JHK

Opsamling på dette HB-møde med nedslag på emner i bilag og årshjulet med henblik på næste HB-møde.

Næste møde er på KE og er fra fredag-lørdag. HB vil meget gerne mødes med den nye forstander.

3.4 Eventuelt

O

10

lab.